

VERGİ UYGULAMALARI

KISA ÖZET

KOLAYAOF

1. Ünite – Vergilendirme Sürecine Genel Bakış

VERGİ MÜKELLEFİ, VERGİ SORUMLUSU, KANUNİ TEMSİLCİ

Vergilendirme sürecinin en önemli aktörü vergi mükellefidir. Vergi mükellefiyetinin ortaya çıkardığı yükümler; mükellef, sorumlu veya temsilciler tarafından yerine getirilir.

Vergi Mükellefi (Yükümlü)

Vergi mükellefi (yükümlü), *“vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek ve tüzel kişidir”*. Bu tanımlama, ilk bakışta, vergi yükümlülüğünün sadece vergi borcunun ödenmesinden ibaret olduğu gibi yanlış bir yargı ortaya çıkarabilir. Burada tanımlanan vergi yükümlülüğü sadece **“maddi”** vergi yükümlülüğüdür.

Vergi mükellefinin vergi borcunu ödeme dışında başka yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; defter tutmak, işe başlamayı ve işi bırakmayı bildirmek, adres değişikliklerini bildirmektir. Bu yükümlülükler Vergi Usul Kanunu’nda hüküm altına alınmış olup yerine getirilmemesi durumunda çeşitli yaptırımlar uygulanması söz konusu olmaktadır. Bunlara da **“şekli”** yükümlülükler denilmektedir.

Vergi Ehliyeti

Ehliyet kurumu Medeni Kanun’da düzenlenmiştir. Vergi Usul Kanunu’un 9. Maddesinde *“Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir.”* Hükümü yer almaktadır. Buna göre bir kimsenin vergi yükümlüsü ya da vergi sorumlusu olabilmesi için fiil ehliyeti olması gerekmez.

Vekâlet Yoluyla Temsil

Yükümlü tarafından atanan vekil, yükümlü adına vergileme ile ilgili işlemleri gerçekleştirebilir. Bu işlemlerden dolayı vekil sadece kendisini vekil olarak atayan yükümlüye karşı sorumludur. Başka bir deyişle, iradi temsil durumunda vergi dairesinin muhatabı vekil değil; asıl yükümlüdür. Vekilin vergileme ile ilgili ödevleri yerine getirmemesi durumunda, eksik ödenen vergiler asıl yükümlüden istenir ve cezalar da asıl yükümlü adına kesilir.

Özel Sözleşmelerin Yükümlülüğe Etkisi

Özel hukukta, kişiler arası yapılan sözleşmelerle borç ve alacakların devri mümkündür. Bir kişi, başka bir kişinin ödemesi gereken vergileri ve yapması gereken diğer ödevleri üstlendiğini sözleşmeyle kabul edebilir. Ancak, bu sözleşme vergi dairesini bağlamaz. VUK’un 8. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; *“Vergi kanunlarıyla kabul edilen hâller müstesna olmak üzere, mükellefiyete veya vergi sorumluluğuna müteallik özel mukaveleler vergi dairelerini bağlamaz.”*

Vergi Sorumlusu

Vergi sorumlusu, vergi yükümlüsünden farklı bir kavramdır. Vergi sorumluları asıl vergi yükümlüsü olmayıp yasa gereği onların yerine görev almaktadırlar. Vergi sorumlusu, kendisi gerçek yükümlü olmamasına rağmen, vergi kanunlarının emredici hükümleri dolayısıyla verginin vergi dairesine ödenmesi ve diğer bazı işlemleri yapması zorunluluğu olan kişilerdir.

Ortaklaşa ve Zincirleme Sorumluluk

Ortaklaşa sorumlulukta, vergiyi ödeyen asıl yükümlü ile vergiyi vergi dairesine yatırmak zorunda olan iki kişi bulunmaktadır. Vergi sorumlusu ile verginin asıl borçlusu farklı kişilerdir. Vergi sorumlusu, ödediği bu borç için asıl yükümlüye rücu edebilir. Dolayısıyla vergi sorumlusunun kendi borcu söz konusu olmadığından bu sorumluluk tali niteliktedir. Ortaklaşa sorumluluk hâlinde, ortaklaşa sorumlu olanlar verginin doğumuna neden olayın tarafı durumundadırlar.

Zincirleme sorumluluk, birden fazla kişinin aynı borçtan sorumlu olmalarını ifade eder. Vergi hukukunda zincirleme sorumluluk birden fazla kişinin aynı vergi borcunun sorumlusu olmalarını ifade eder. Zincirleme sorumluluk durumunda, vergi dairesi, vergi borcunun tamamını zincirleme borçlu durumda olanların herhangi birinden isteyebilir. Zincirleme sorumluluk durumunda, vergi borcu kişinin asli borcu niteliğine bürünmektedir.

Sorumluluk Örnekleri

Mirasçılardan Sorumluluğu: Vergi yükümlüsünün ölmesi durumunda, bu kişinin vergi borçlarından mirasçılarının hangi sınırlar içinde sorumlu olacağı VUK'un 12. maddesinde belirlenmiştir. Anılan madde hükmüne göre;

“Ölüm halinde mükellefin ödevleri, mirası reddetmemiş kanuni ve mansup mirasçılara geçer. Ancak, mirasçılardan her biri ölünün vergi borçlarından miras hisseleri nispetinde sorumlu olurlar.”

- **Emlak Devralanların Sorumluluğu:** Emlak vergisine tabi bir bina, arsa veya arazinin devredilmesi hâlinde eski mükellefe ait ödenmemiş emlak vergisi borçlarından devreden ve devralan müteselsilen sorumlu tutulurlar
- **Kurumları Devralanların Sorumluluğu:** Kurumlar Vergisi Kanunu'nda öngörülen şartlara göre yapılan devirlerde devralan kurum, devralınan kurumun tahakkuk etmiş veya edecek vergilerini ödemeyi taahhüt ederse vergiden sorumlu hâle gelir
- **Harca Tabi İşlemlerden Sorumluluk:** Ödenmesi gereken harcın mükellefinden tahsil edilmesi sağlanmadan harca konu işlemi yapan memurlar, harcın tamamen ödenmesinden mükelleşe birlikte sorumlu tutulmuştur. Meslek mensuplarının sorumlulukları, imzaladıkları vergi beyannameleri veya düzenledikleri tasdik raporlarında yer alan bilgilerin defter ve kayıtları ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belgelerin uygun olup olmamasıyla sınırlı tutulmuştur.
- **İlan ve Reklam İşleri Yapanların Sorumluluğu:** İlan ve reklam vergisinin mükellefi ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek ve tüzel kişilerdir. İlan ve reklam işlerini mutad meslek olarak ifa edenler, verginin mükelleflerinin adına yaptıkları ilan ve reklamlara ait vergileri mükellefler adına ilgili belediyeye yatırmaktan sorumlu tutulmuştur
- **Kefillerin Sorumluluğu:** Kanunlarımızda bir vergi borcu nedeniyle idareye karşı kefil olunması hususu düzenlenmiştir (AATUHK m. 10). Borçlu, borcunun ödenmesine yönelik muteber bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu olarak gösterebilir.
- **Damga Vergisinde Sorumluluk:** Damga vergisine tabi bir kâğıdın mükellefinin vergisini de ödemesi gerekir. Verginin mükellefi kâğıdı düzenleyendir. Kâğıdı

düzenleyen (mükellef) vergisini ödememiş veya noksan ödemişse, bu kâğıdı icraya koymak amacıyla ibraz eden kişi, kâğıda ilişkin vergi ve cezadan sorumlu tutulmuştur.

- **Alım Satım Taraf Olanların Sorumluluğu:** Katma değer vergisi açısından daha fazla işlerliliği olan düzenleme şöyledir. Satıcı, sattığı malların veya hizmetlerin bedeline bağlı olarak hesaplanan KDV'den alımları nedeniyle ödemek durumunda kaldığı KDV'leri indirim konusu yaparak hesaplanan vergi lehine ortaya çıkan farkı vergi dairesine yatırır. Satıcının hesaplanan KDV'si (karşı taraftan aldığı KDV) diğer taraf olan vergi mükellefi alıcının vergi dairesine ödeyeceği KDV'den indirim konusu yapacağı KDV'yi oluşturur.

Kanuni Temsilci

Vergi yükümlülerinin tüzel kişi ya da tüzel kişiliği bulunmayan oluşum olmaları durumu ile vergi yükümlüsü gerçek kişilerin küçük veya kısıtlı olmaları durumunda bunların vergileme ile ilgili görevleri temsilcileri tarafından yerine getirilecektir. VUK'un 10. maddesinde bu durum şu şekilde ifade edilmektedir:

“Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıf ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Vergi Doğuran Olay: Vergi yasalarının verginin doğumunu bağladıkları bir işlem, olay veya hukuki durumun gerçekleşmesidir. **Örneğin**, taşıtı olmayan bir kimsenin Motorlu Taşıtlar Vergisi borcunun olması mümkün değildir. Kişi, vergiye tabi bir taşıt sahibi olduğunda (taşıtı adına tescil ettirdiğinde) vergiyi doğuran olay gerçekleşir. Aynı biçimde, bir kişiye miras ya da bağış yoluyla intikal yapılmadığı sürece bu kişinin veraset ve intikal vergisi borcu doğmaz. Vergi borcunun ortaya çıkması açısından vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi şarttır. Hatta yasa hükmünde de belirtildiği gibi devlet açısından vergi alacağı (yükümlü açısından vergi borcu) vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesiyle ortaya çıkmaktadır.

VERGİNİN TARHI

Vergi borcu kural olarak vergiyi doğuran olayın ortaya çıkmasıyla doğmasına rağmen, bunun tahsil edilebilmesi için miktarının belirlenmesi gerekmektedir. Verginin miktarı idare tarafından kesin olarak belirlenmediği sürece alınması mümkün değildir.

Verginin tarhi, VUK'un 20. maddesinde *“Verginin tarhi, vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tespit eden idari muameledir.”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Matrah

Verginin hesaplanması için ihtiyaç duyulan ilk şey, verginin neyin baz alarak hesaplanacağıdır. Bu bağlamda, fiziki veya ekonomik bir veriye ihtiyaç duyulmaktadır. Tanım olarak matrah; üzerinden vergi hesaplanabilecek teknik, fiziki veya ekonomik büyüklüktür.

Matrah; adet, litre, kilogram, metrekare ve benzeri miktarlar esas alınarak “spesifik” olarak belirlenebileceği gibi, doğrudan parasal büyüklük (değer) esas alınarak “advalorem” olarak da belirlenebilir.

Tarh Çeşitleri

Vergi Usul Kanunu kapsamında dört çeşit tarha yer verilmiştir. Bunlar; beyana dayalı tarh, ikmalen tarh, re’sen tarh ve idarece tarhtır.

Beyana Dayalı Tarh

Verginin hesaplanmasında, yükümlünün beyan ettiği matraha vergi tarifesinin uygulanması yoluyla gerçekleştirilen tarh işlemidir. Beyana dayanan tarhta yükümlüler defter ve belgeler üzerinden hesapladıkları vergi matrahını ve buna esas olan değerleri beyannameye ile vergi dairesine bildirmektedirler.

İkmalen Tarh

İkmalen vergi tarhı, bir vergi tarh edildikten sonra ortaya çıkan vergi farkı dolayısıyla gerçekleştirilmektedir. Yani, ikmalen tarhiyatın olması için, önceden tarh işlemi yapılmış olmalıdır. Ve bu tarh işlemi ile karşılanmayan bir vergi farkı bulunmalıdır. Ancak bu şartlarda ikmalen (tamamlayıcı nitelikte) vergi tarhı yapılabilir.

Re’sen Tarh

Re’sen tarh VUK’un 30. maddesinde şöyle tanımlanmıştır:

“Vergi matrahının tamamen veya kısmen defter ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır.” **Örneğin,** vergi beyannamesinin verilmediği veya defter ve belgelerin vergi inceleme elemanına ibraz edilmediği durumlarda, vergi matrahı takdir komisyonunca belirlenmektedir. Bu matrah üzerinden yapılan tarhiyat re’sen tarh olmaktadır.

6

İdarece Tarh

Hangi türde yapılırsa yapılsın, tarh işlemi idare tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla idarece tarh kavramı konuya yabancı olanların kafasını karıştırabilecek niteliktedir. Bu nedenle idarece tarhı anlayabilmek için kavramdan çok, içeriğine bakmak gerekmektedir. İdarece tarh VUK’un mükerrer 30. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

“Verginin idarece tarhı; 29. ve 30. maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.”

VERGİNİN TEBLİĞİ

Verginin Tebliği: Vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe ya da ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesi.

Tebliğ Edilecek Belgeler

Yasa, tebliği vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususlar olarak belirtmesine karşın, tahakkuk fişlerini tebliğ kapsamı dışında bırakmıştır.

VERGİ UYGULAMALARI

Tahakkuk fişinin tebliğ işlemi dışında bırakılmasının nedeni, tahakkuk fişi ile yapılan tahakkuk hakkında yükümlünün zaten bilgisinin olduğu, ayrıca bildirimde bulunulmasının gereksiz olduğu yaklaşımıdır.

Tahakkuk fişi dışında kalan ve tebliği zorunlu bulunan belgelerden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ❖ Vergi ihbarnameleri,
- ❖ Ceza ihbarnameleri,
- ❖ Ödeme emirleri,
- ❖ Takdir komisyonlarının bazı kararları,
- ❖ Vergi incelemesi sırasında bilgi isteyen yazılar,

Tebliğ Yapılacak Kişiler

Tebliğ işleminin hukuksal sonuç doğurabilmesi, yasada belirtilen kişilere ve öngörülen biçimde yapılmasına bağlıdır. Vergilendirmeye ilgili ve hüküm ifade eden işlemler, vergi yükümlüsü, vergi sorumlusu ve ceza muhatabına yapılmalıdır.

Tebliğ Usulleri

Yükümlülere yapılacak tebliğ, **dört** usulle yapılabilir.

1-Posta ile Tebliğ

2-Görevliler Aracılığıyla Tebliğ

- a) *Vergi Dairesi Çalışanları Aracılığıyla*
- b) *Silahlı Kuvvetler Görevlileri Aracılığıyla:*
- c) *Dışişleri Bakanlığı Aracılığıyla*
- d) *Konsolosluklar Aracılığıyla:*
- e) *Yabancı Ülkenin Yetkili Makamı Aracılığıyla*

3-Daire veya Komisyonunda Tebliğ

4 -İlan Yoluyla Tebliğ

VERGİNİN TAHAKKUKU

Verginin Tahakkuku: Tarh ve tebliğ edilmiş bir verginin ödenebilecek aşamaya gelmesi.

Yasada yer alan bu tanımlamaya göre, tahakkuk etmiş bir vergi artık ödenebilecek bir konuma gelmiş demektir. Ancak, bir verginin tahakkuk etmiş olması, o verginin mutlaka ödeneceği anlamına gelmemektedir. Başka bir deyişle, tahakkuk etmiş bir vergi henüz kesinleşmiş bir nitelik taşımamaktadır.

VERGİ BORCUNUN ORTADAN KALKMASI

Vergilendirme nedeniyle yükümlü ile devlet arasında ortaya çıkan borç-alacak ilişkisini sona erdiren başlıca üç neden bulunmaktadır. Bunlar; tahsil, terkin ve zamanaşımıdır.

Verginin Tahsili

Yükümlü ya da onun adına hareket eden kimseler tarafından ödeme yapılmasıyla vergi borcu ortadan kalkar. Bu tür ödemelerin geçerli olabilmesi için yasaya uygun biçimde yapılması gerekmektedir. Yasa verginin kural olarak yükümlünün bağlı bulunduğu vergi dairesine nakden yatırılmasını öngörmektedir.

Terkin (Silinme)

Terkin, silinme anlamına gelmektedir. Verginin terkin edilmesi ancak yasal koşulların bulunması durumunda mümkündür.

Terkin işlemi dört nedene dayalı olarak yapılabilir:

- Doğal Afetler Nedeniyle Terkin
- Yargı Kararına Dayanan Terkin
- Vergi Hatalarının Düzeltilmesi Nedeniyle Terkin
- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a Dayalı Terkin

Zamanaşımı

Zamanaşımı: Yasalar tarafından belirlenmiş koşullara uygun olarak belirli bir sürenin geçmesi sonucunda bir hakkın kazanılması veya borçtan kurtulma yoludur.

Tahakkuk Zamanaşımı

Tahakkuk zamanaşımı Vergi Usul Kanunu'nun 114. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde hükmüne göre; "Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar." tahakkuku yapılmamış verginin "alacak" niteliği bulunmadığından dolayı yükümlüden istenme olanağı bulunmamaktadır. Tahakkuk zamanaşımı için öngörülen beş yıllık süre içinde bazı işlemlerin yapılması veya bazı durumların gerçekleşmesi hâlinde zamanaşımı durmaktadır.

Tahsil Zamanaşımı

Tahsil zamanaşımı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 102. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde hükmüne göre; "Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar." Tahsil zamanaşımının başlangıcı, kamu alacağının vadesinin rastladığı takvim yılını izleyen takvim yılı başıdır. Tahsil zamanaşımı dolduktan sonra, vergi borcunun idare tarafından istenmesi yolu kapanmaktadır. Tahsil zamanaşımı; vergi yükümlüsünün yabancı ülkede bulunması, vergi yükümlüsünün hileli işas etmesi ve tereke tasfiyesi dolayısıyla vergi yükümlüsü hakkında takip yapılması olanağı bulunmaması durumlarında durmaktadır.

Zamanaşımının kesilmesi, işleyen zamanaşımının bir nedenle kesilerek, en başından başlamasıdır. Dolayısıyla, 5 yıllık süre dolmadan zamanaşımını kesen bir neden ortaya çıktığında işleyen sürenin bir anlamı kalmamakta; zamanaşımı süresi en baştan başlamaktadır.

Zamanaşımını kesen nedenlerden bazıları şunlardır:

- Ödeme yapılması,
- Haciz uygulanması,
- Zorla tahsil ve takip işlemleri sonucunda tahsilât yapılması,

**Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını
adresinize gönderiyoruz!...**

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/vergi-uygulamalari-ady212u?search=MLY406U>